

Met behulp van schudbakken zeeft de voerforlichter het rantsoen en stelt zo de mate van selectie vast

Voerfirma Agrifirm introduceert voerconcept dat moet afrekenen met selectie

Elke hap hetzelfde

Koeien die kunnen selecteren in een gemengd rantsoen brengen zichzelf in de problemen. Door het krachtvoer ertussenuit te smullen lopen ze het risico op pensverzuring. Volgens Agrifirm speelt dit op zeventig procent van de Nederlandse melkveebedrijven die gemengd voeren. En dat moet anders.

tekst **Tijmen van Zessen**

Veehouders die het rantsoen voor hun koeien mengen, doen dat in de meeste gevallen onvoldoende nauwkeurig. Op zeventig procent van de Nederlandse melkveebedrijven waar een gemengd rantsoen aan het voerhek ligt,

krijgen koeien de kans om te selecteren in het voer. Die conclusie trekt voerfirma Agrifirm op basis van eigen onderzoek. Selectie betekent dat de koe aan het voerhek een ander rantsoen opneemt dan berekend en geladen in de voer-

mengwagen. De oorzaken en gevolgen zijn divers, maar vast staat wel dat het de diergezondheid en voerefficiëntie ondermijnt. Agrifirm lanceert daarom een nieuw voerconcept: Gemengd Voeren 2.0. In dit concept begeleidt de voerforlichter zijn klant stap voor stap naar een rantsoen waarin selectie niet of nauwelijks mogelijk is.

Fijn gras en grove mais

Het doel van het nieuwe voerconcept is dat elke hap die een koe aan het voerhek opneemt op elk moment van de dag gelijk is. 'Een rantsoenberekeningsprogramma is mooi, maar als de koe niet opneemt wat je berekent, dan levert het je niets op', stelt Marco van Boheemen, productmanager rundvee bij Agrifirm. Op het moment dat een koe bijvoorbeeld krachtvoergrondstoffen kan selecteren uit het rantsoen, zal ze minder opnemen van het aangeboden ruwvoer. Pensverzuring is dan meestal het gevolg. 'Pensverzuring leidt tot een gevoelige penswand en daarmee neemt de weerstand van de koe af. Klauwproblemen, mastitis en vruchtbaarheidsproblemen zijn hier

indirect het gevolg van', zegt Marco van Boheemen.

In een pilot met negen klanten waar selectie in het rantsoen een probleem was, testte Agrifirm zijn nieuwe aanpak. Gemiddeld genomen steeg de voerefficiëntie met 0,13 per bedrijf. Afhankelijk van de melkprijs is dat op jaarbasis goed voor tweehonderdvijftig tot driehonderd euro per koe. Na het achterhalen van de oorzaken van selectie draagt de voervoerlichter een aantal oplossingen aan. 'De lengte van de voerdeeltjes in het rantsoen mag niet te veel variëren. Dat betekent dat je het gras relatief fijn moet hakselen en de mais relatief grof. Ook de structuraanvulling in het rantsoen mag in deeltjeslengte niet te veel afwijken van de overige ruwvoersoorten', vertelt Van Boheemen.

Plak verhogen

Een andere parameter is de plak in het rantsoen. Voldoende plak zorgt voor een blijvende verdeling van de voedermiddelen, met name krachtvoerachtige voersoorten. Agrifirm ontwikkelde een kengetal om de mate van plak te kwalificeren. De mate van plak is te verhogen door het toevoegen van vochtige bijproducten zoals tarwegistconcentraat. Maar ook

smulsiroep of water zijn effectieve manieren.

Soms is het (deels) weglaten van de structuraanvulling een goede zet om selectie te voorkomen, zo bleek uit de pilot. Van Boheemen: 'Als de mest te dun is, gaat de eerste gedachte al snel uit naar het toevoegen van lang stro, voor extra structuur en pensprik. Maar vaak is dunne mest het gevolg van selectie. Dan is het dus zaak om de selectie te voorkomen. Als koeien niet meer selecteren nemen ze alle structuraanvulling ook werkelijk op. Overtollig stro kan beter uit het rantsoen worden gehaald. Door het weglaten van stro verhoog je de voederwaarde van het rantsoen.' Het resultaat is volgens Agrifirm een hogere voerefficiëntie en meer melk.

Pensprik overboord

Het advies om water aan het rantsoen toe te voegen doet denken aan het voerconcept 'compact voeren', een voersysteem dat in Denemarken in opgang is. Toch wil Hendrik Arends, sectormanager rundvee, een één-op-éénvergelijking voorkomen. 'Het doel is hetzelfde, maar de weg ernaartoe is anders. Compact voeren komt in het kort neer op langer mengen en veel water toevoegen. Wij le-

veren een dienst met advisering en kijken daarbij naar het rantsoen, de mengvolgorde, de mengtijd, de deeltjeslengte en de mate van plak.'

Met het benadrukken van de term plak lijkt de term prik wat uit het beeld te verdwijnen. Is die eigenschap niet meer belangrijk? Van Bohemen knikt en legt uit: 'Pensprik is een leuke gedachte, maar ook commercieel ingegeven. Voor een gezonde penswerking draait het vooral om de druk op de penswand. Er zitten in de penswand geen receptoren die prik waarnemen. Structuur in de vorm van celwanden blijft onverminderd belangrijk, een koe is een herkauwer. Ons advies komt erop neer om het voer beter te mengen, te zorgen voor gelijke deeltjesgrootte van mais en gras en te zorgen voor plak met de krachtvoercomponent in het rantsoen. Maak het maar tot stampot. Veehouders zullen ervaren dat de selectie afneemt, waardoor de herkauwactiviteit tussen individuele dieren minder varieert.'

Volgens Arends leidt het voerconcept in algemene zin tot stabiliteit. De negen pilotbedrijven ervaren meer rust in de stal, minder selectie aan het voerhek, homogener mest en een stijging van de melkproductie of gehalten. |

Simon Heijkoop: 'Een beter resultaat, alleen door anders te mengen'

'De eerste verandering die we doorvoerden, was het verhogen van het aantal omwentelingen van de voervijzel in de wagen. Door wat meer gas te geven mengen we nu met twaalf omwentelingen per minuut in plaats van met acht. Het effect was een beter gesneden en gemengd product en al snel egalere mest bij de vaarzen', vertelt Michiel Heijkoop. Samen met zijn vader Simon runt hij in Oud-Alblas een melkveebedrijf.

De familie Heijkoop nam deel aan de pilot voor het nieuwe voerconcept van Agrifirm. De voerefficiëntie steeg sinds de deelname in de pilot van 1,39 naar

1,45. Naast het intensiever mengen wijzigde Heijkoop de laadvolgorde van de voermengwagen. Door een voermengsel te maken met de helft van de mais, het meel en het graszaadhooi blijven de krachtvoerdeeltjes beter plakken in het totale rantsoen.

Simon Heijkoop kijkt tevreden terug op de aanpassingen: 'Het mooie van deze methode is dat het niet kostenverhogend werkt.' Door anders te mengen met dezelfde voersoorten verbeterde het resultaat. Sinds kort voegt Heijkoop weer tarwegistconcentraat aan het rantsoen toe. Zijn voervoerlichter Wilco de

Bruin noemt de toegenomen plak in het voer als belangrijk argument: 'De nieuwe maisoogst is vrij droog, waardoor het rantsoen wel wat plak kon gebruiken.'